

УДК 355.45

Г. М. Мірошніченко

А. С. Швецов

ЗАСТОСУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННИМ ЗБРОЙНИМ ФОРМУВАННЯМ НА ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВИ

Розроблено систему мережецентричної операції міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку під час антитерористичної діяльності в умовах розгортання асиметричного збройного протистояння.

Ключові слова: антитерористична діяльність, операція базових ефектів, незаконні збройні формування, військові та невійськові дії.

Постановка проблеми. У сучасних умовах збройна боротьба з тероризмом породжує проблемну ситуацію, яка полягає у тому, що немає стійкого протистояння терористичній діяльності міжнародного тероризму у межах системи забезпечення державної безпеки. Вирішення проблемної ситуації залежить від розв'язання протиріччя між неможливістю здійснення адекватної протидії правоохоронними органами з використанням традиційних методів та виникненням необхідності переходу до сучасних мережевих методів антитерористичної діяльності міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мережецентрична війна – стратегія ХХІ ст. і на відміну від стратегії ХХ ст. “Blitzkrieg” (1905 р.) А. Шліффена та “Глибокої наступальної операції” (1931 р.) В. Триандафіллова являє собою концепцію “Ведення бойових дій в єдиному інформаційно-комунікаційному просторі”. Ця концепція орієнтована на кратне підвищення бойового потенціалу своїх військ без збільшення їх чисельності через створення інформаційно-комунікаційної мережі, яка об'єднує джерела інформації (розвідки), органи управління та війська (сили), і внаслідок цього забезпечується доведення до учасників операції достовірної та повної інформації про обстановку практично у режимі реального часу [2, 3].

У публікаціях Л. В. Савіна, І. А. Шеремета, О. М. Загорка, В. В. Стрижевського,
© Г. М. Мірошніченко, А. С. Швецов, 2019

А. В. Демидюка, М. М. Хамзатова, Ю. Є. Горбачова певну увагу приділено аналізу стратегії ХХІ ст., основу якої складає мережецентрична Операція базових ефектів (ОБЕ) і спрямовується на отримання стратегічного результату, або “ефекту”, що орієнтується на протидію незаконним збройним формуванням міжнародного тероризму шляхом синергетичного, мультиплікаційного та кумулятивного застосування повного спектру воєнних та невоєнних можливостей на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях під час проведення воєнних, миротворчих, гуманітарних та інших операцій.

Проблеми масштабних міждержавних збройних конфліктів вивчаються у багатьох наукових дослідженнях, які в основному спрямовані на проведення аналізу традиційних операцій. Проте стосовно мережецентричних операцій об'єднаних правоохоронних сил аналіз наукової вітчизняної та зарубіжної літератури, публікацій та матеріалів конференцій свідчить про недостатність напрацювання і надання практичних рекомендацій щодо використання мережецентричних форм та способів у процесі антитерористичної діяльності правоохоронних органів держави.

Ще не достатньо висвітлено у відомих наукових публікаціях питання застосування сил охорони правопорядку відповідно до концепції ведення бойових дій в єдиному інформаційно-комунікаційному просторі. Ця проблематика є важливою з позиції подальших досліджень

сучасних мережевих методів антитерористичної діяльності об'єднаних сил охорони правопорядку.

Як показує світова практика застосування сил міжнародної коаліції у ході Другої іракської війни 2003 р., високий рівень воєнного потенціалу протидіючих сторін, швидкоплинність проведення воєнної операції, управління бойовими діями з одночасним наданням широких повноважень командирам для прийняття самостійних рішень під час виконання завдань, деморалізація воєнно-політичного керівництва Іраку та позбавлення мотивації цивільного населення до активної участі у війні прямо вказує на те, що реальне застосування коаліційних військ (сил) здійснювалось у межах мережецентричної операції, яка дала змогу отримати бажаний стратегічний результат – розгром збройних сил Іраку без чисельної переваги наземного компонента коаліції під час проведення воєнної операції [4, 6].

Проблема боротьби з тероризмом в асиметричних збройних конфліктах на території держави з урахуванням використання міжнародним тероризмом сучасних форм та способів указує на неефективність та неможливість проведення традиційних самостійних антитерористичних операцій окремими державними правоохоронними органами.

Тому в сучасних умовах операція базових ефектів стає основною формою застосування збройних та правоохоронних сил, що потребує всебічної інтеграції військових та невійськових дій, підвищення їх взаємодії під час здійснення протидії міжнародному тероризму і вимагає розроблення адекватних мережецентричних форм та способів антитерористичної діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення державної та суспільної безпеки.

Актуальність теми визначається потребою адаптації форм та способів застосування правоохоронних органів до концепції ведення бойових дій в єдиному інформаційно-комунікаційному просторі.

Мета статті полягає у розробленні системи мережецентричної операції міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку під час протистояння розгортанню асиметричної збройної агресії міжнародного тероризму.

Виклад основного матеріалу. Антитерористична діяльність правоохоронних

органів стає можливою через інтеграцію військових та невійськових (різнорідних) дій міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку в систему, яка має мережеву структуру та налагоджені інформаційні й інші зв'язки між її елементами з використанням принципу дослідження операцій.

Для адекватної протидії правоохоронних органів незаконним збройним формуванням на території держави авторами й було розроблено систему мережецентричної операції міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку під час протистояння розгортанню асиметричної збройної агресії міжнародного тероризму.

У зв'язку з розробленням системи (операції) виникає необхідність у визначенні спрямованості її застосування, що передбачає проведення аналізу складових системи шляхом послідовної декомпозиції загальної мети (головної цілі) за ознакою комплементарності (взаємодоповненості) на частковій цілі та наступного синтезу на цій підставі структури системи [1, 3].

Розробку системи пропонується провести відповідно до загальної мети (головної цілі), яка орієнтується (спрямовується) на створення сприятливих умов для перешкодження розгортанню асиметричної збройної агресії міжнародного тероризму на певних територіях держави (ціль верхнього рівня).

Для досягання загальної мети система орієнтується (спрямовується) на створення сприятливих умов щодо перешкодження розгортанню терористичної діяльності злочинно-терористичних груп міжнародного тероризму (підціль нижнього рівня).

Для досягання часткових цілей система орієнтується (спрямовується) на створення сприятливих умов для перешкодження розгортанню збройного протистояння незаконних збройних формувань міжнародного тероризму (підціль неелементарна).

Унаслідок визначення цілеспрямованості зазначеної системи загальна мета (головна ціль) являє собою мережу часткових цілей операції і передбачає:

– орієнтування цілі мережевої системи (ціль нижнього рівня) на загальну мету (ціль верхнього рівня);

– загальна мета (ціль верхнього рівня) не може бути досягнута, доки не будуть досягнуті

часткові цілі мережевої системи (ціль нижнього рівня);

– часткові цілі мережевої системи (цілі неелементарні) розпадаються, у кінцевому підсумку, на цілі військових та невійськових дій системи (на елементарні).

Визначення цільової спрямованості системи означає, що операція міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку набуває властивості взаємозалежності з оточуючим середовищем і характеризується тим, що формує і проявляє властивості у процесі взаємодії з оточуючим (оперативним) середовищем.

Для досягання загальної мети (головної цілі) виникає необхідність у визначенні функціонального призначення системи, що передбачає проведення функціонального аналізу шляхом послідовної декомпозиції основних оперативних функцій (оперативних завдань) за ознакою комплементарності (взаємодоповненості) антитерористичної діяльності системи з урахуванням її спеціалізації.

Для досягання загальної мети система у межах своєї компетенції призначається для виконання основних оперативних функцій (оперативних завдань), зміст яких полягає у припиненні терористичних акцій (актів) на території певних районів держави та збройних провокацій на державному кордоні.

Для досягання часткових цілей система у межах своєї компетенції призначається для

виконання основних оперативних функцій (оперативних завдань), зміст яких полягає у розгромі незаконних збройних формувань на території певних районів держави.

У результаті визначення основних оперативних функцій системи (оперативних завдань) проявляються взаємозв'язки між військовими та невійськовими (різнорідними) діями системи та їх функціями, що передбачає (обумовлює):

– появу функціональної залежності між військовими та невійськовими (різнорідними) діями системи;

– появу функціональної залежності між окремими військовими та невійськовими (різнорідними) діями та антитерористичною діяльністю системи в цілому;

– появу функціональної залежності між антитерористичною діяльністю системи в цілому та загальнодержавною діяльністю правоохоронних органів, компонентом якої вона сама є.

Для виконання зазначених основних оперативних функцій (оперативних завдань) виникає необхідність у структуризації системи, що передбачає проведення структурного синтезу шляхом послідовної композиції за ознакою комплементарності різнорідних дій операції, у межах якої з'являється можливість виділення наступних підсистем мережевої системи для реалізації основних оперативних функцій (оперативних завдань) (рис. 1).

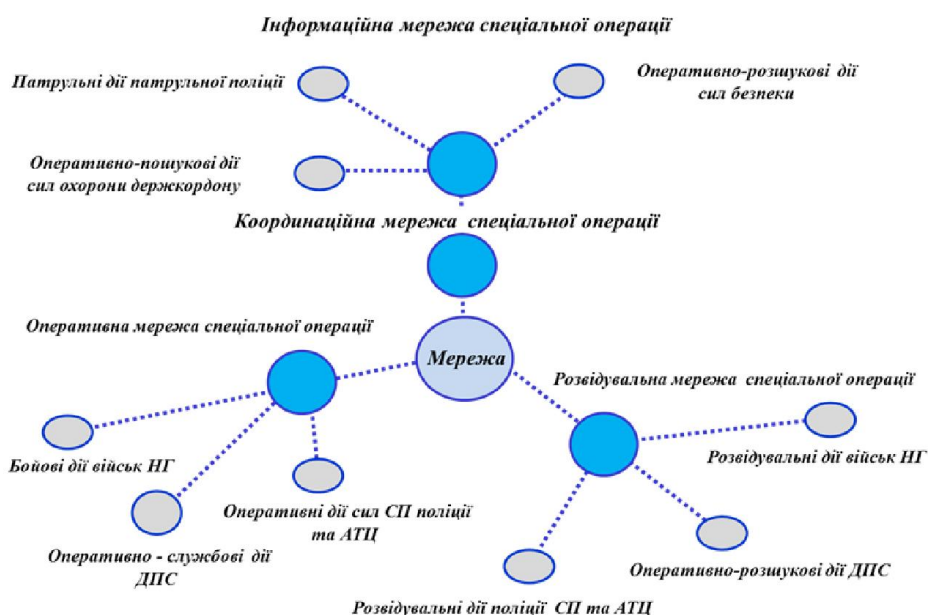

Рис. 1. Мережецентрична спеціальна операція сил охорони правопорядку

Інформаційна підсистема – мережа, до якої можуть надходити такі компоненти системи:

- патрульні дії патрульної поліції територіальних органів МВС України;
- оперативно-розшукові дії територіальних органів СБУ та МВС України;
- оперативно-пошукові дії прикордонних територіальних органів охорони держкордону Державної прикордонної служби (ДПС) України.

Розвідувальна підсистема – мережа, до якої можуть надходити такі компоненти системи:

- розвідувальні дії базових військових формувань оперативного призначення Національної гвардії (НГ) України;
- розвідувальні дії базових формувань спеціального призначення (СП) МВС України та Антитерористичного центру (АТЦ) при СБУ;
- розвідувальні дії базових формувань охорони держкордону ДПС України.

Оперативна підсистема – мережа, до якої можуть надходити такі компоненти системи:

- бойові (оборонно-наступальні) дії базових військових формувань оперативного призначення НГ України;
- оперативні (засадно-штурмові) дії базових формувань СП МВС України та АТЦ при СБУ;
- оперативні (оперативно-службові) дії базових формувань охорони держкордону ДПС України.

Координаційна підсистема – мережа, до якої можуть надходити такі компоненти системи:

- організаторські й оперативні заходи командування та об'єднаних органів управління міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку;
- організаторські та технічні заходи органів управління й автоматизованих систем міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку.

У результаті розроблення системи за мережевим принципом створюється сукупність взаємопов'язаних мереж, які являють собою складну мережеву структуру із внутрішньою упорядкованістю взаємовідносин між її елементами (компонентами). Це означає, що завдяки узгодженості та налагодженій взаємодії система набуває структурності, яка характеризується тим, що функціонування системи обумовлено не тільки особливостями окремих мереж, але й властивостями її структури.

Унаслідок інтеграції зазначених мережевих компонентів в єдиний інформаційно-комунікаційний простір операція може являти собою цілісну, відкриту, складну, динамічну мережеву систему командного типу, яка за цілями, завданнями, просторово-часовим розмахом та залученими силами охорони правопорядку відрізняється від традиційних

операцій і за формою може бути спеціальною, за змістом – загальновійськовою [1, 3].

У результаті розроблення форми антитерористичної діяльності об'єднаних сил охорони правопорядку спеціальна мережецентрична операція може являти собою сукупність скоординованих і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом одночасних або послідовних розвідувально-інформаційних, оборонно-наступальних, засадно-штурмових, оперативно-службових дій та маневру міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку у взаємодії з формуваннями центральних та територіальних правоохоронних органів, Державною службою України з надзвичайних ситуацій за єдиним замислом і планом з метою розгрому численних незаконних збройних формувань міжнародного тероризму у встановлений період часу та під єдиним керівництвом.

Для проведення зазначеної спеціальної мережецентричної операції міжвідомчого угруповання сил охорони правопорядку виникає необхідність у розробленні способу її ведення, що передбачає визначення порядку (послідовності) застосування компонентів мережевої системи для забезпечення виконання конкретних оперативних завдань в єдиному інформаційно-комунікаційному просторі [1, 3].

Стосовно розроблення способу антитерористичної діяльності об'єднаних сил охорони правопорядку як способу проведення зазначеної спеціальної мережецентричної операції пропонується реалізація безперервного циклу СОРД (за термінологією НАТО), який може являти собою одночасні або послідовні скоординовані бойові та оперативні дії за такими етапами операції [2, 5], як спостереження (С), орієнтація (О), рішення (Р), дії (Д). Це означає, що за результатами аналізу й узагальнення інформації про незаконні збройні формування від різних засобів розвідки та джерел інформації, а також інформації про наявність боєготовності оперативного компонента органами управління у межах їх компетенції приймається рішення, яке забезпечує найбільш ефективне виконання поставлених завдань шляхом раціонального розподілу оперативного компонента по виявлених терористичних силах (об'єктах) у визначених операційних зонах (див. рис. 2).

Для отримання уявлення щодо значущості (ролі та місця) системи виникає необхідність у проведенні структурно-функціонального аналізу функціонування системи під час виконання зазначених завдань за ознакою взаємодоповненості для своєчасного реагування на зміни оперативної обстановки і зовнішнього впливу відповідно до цільового призначення [1, 2, 3].

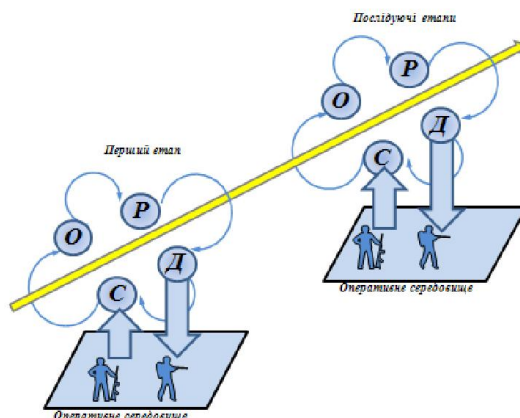

Рис. 2. Спосіб управління та ведення мережецентричної спеціальної операції

1. На етапі спостереження з метою перешкодження терористичній діяльності функціонування системи виражається у зосередженні основних зусиль інформаційно-розвідувального компонента системи на виконання зазначених завдань шляхом ведення інформаційних та розвідувальних дій щодо своєчасного виявлення злочинно-терористичних груп у населених пунктах, на транспортних комунікаціях, на державному кордоні, на важливих державних та соціальних об'єктах та під час виконання розвідувальних завдань про оперативну обстановку через добування необхідних достовірних даних щодо виявлення концентрації численних незаконних збройних формувань уздовж державного кордону та встановлення характеру їхніх дій у разі вторгнення на територію держави, а також на підтримання взаємодії з центральними правоохоронними органами.

2. На етапі орієнтації з метою перешкодження розгортанню асиметричної збройної агресії функціонування системи виражається у зосередженні основних зусиль координаційного компонента системи: на досягання координації організаторських та технічних заходів під час планування застосування компонентів системи через визначення можливих варіантів замислу та проведення оцінки кожного з них з подальшим розробленням оперативного плану операції; на розроблення планів бойового застосування, всебічного забезпечення та управління за визначеними варіантами, а також плану взаємодії із центральними і територіальними правоохоронними органами та Державною службою України з надзвичайних ситуацій.

3. На етапі рішення з метою перешкодження розгортанню асиметричної збройної агресії функціонування системи виражається у

зосередженні основних зусиль координаційного компонента системи на узгодженість та координацію під час практичного виконання оперативного плану шляхом управління компонентами системи з використанням інформаційно-комутаційної мережі у ході ведення різномірних дій під час реалізації оперативних завдань, а також підтримання взаємодії із центральними і територіальними правоохоронними органами та Державною службою України з надзвичайних ситуацій.

4. На етапі дій з метою створення сприятливих умов для перешкодження вторгненню численних незаконних збройних формувань функціонування системи виражається у зосередженні основних зусиль оперативного компонента системи на виконання зазначених завдань шляхом ведення бойових та оперативних (оборонно-наступальних, засадно-штурмових та оперативно-службових) дій щодо виснаження та унеможливлення просування численних незаконних збройних формувань під час утримання районів, рубежів та об'єктів з подальшим їхнім розгромом та відновленням втраченого положення по державному кордону, а також підтримання взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій.

Тому внаслідок інтеграції військових та невійськових дій (компонентів), об'єднаних у подібну систему, виникає синергетичний ефект від ведення сумісних дій, який за сукупним результатом перевищує суму цих ефектів наведених компонентів, які діють незалежно, і вказує на те, що система отримує ефект індивідуальної самооборони держави [1, 3].

У процесі функціонування зазначеної системи проявляються взаємозв'язки управління та взаємодії між мережами (компонентами) угруповання, що означає:

– система виконує основну роль в антитерористичній діяльності міжвідомчого угруповання об'єднаних сил охорони правопорядку;

– система стає оперативним реальним механізмом антитерористичної діяльності державних правоохоронних органів.

Висновок

Стосовно антитерористичної діяльності об'єднаних сил охорони правопорядку виявляється, що міжвідомче угруповання шляхом синергетичного застосування повного спектру військових і невійськових дій отримує такі можливості у проведенні мережецентричної операції на державному, регіональному та територіальному рівнях: здійснювати контроль за територією від посягань злочинно-терористичних груп міжнародного тероризму; вести збройну боротьбу у разі втручання незаконних збройних формувань міжнародного тероризму.

Напрямок подальших досліджень буде розроблення системи управління угрупованням сил охорони правопорядку під час проведення спеціальної мережецентричної операції.

Перелік джерел посилання

1. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: учеб. пособие. Киев: МАУП, 2003. 368 с.

2. Савин Л. В. Сетецентричная и сетевая война. Введение в концепцию. Москва: Евразийское движение, 2011. 130 с. URL: <http://spkurdyumov.ru/networks/setevye-ugrozy/> (дата обращения: 02.08.2019).

3. Шеремет И. А. Концепция “сетецентричной войны” и особенности ее практической реализации. *HBO*. 2005 (11 ноября). URL: http://nvo.ng.ru/concepts/2005-11-11/4_computers.html (дата обращения: 02.08.2019).

4. Загорка О. М., Стрижевський В. В. Досвід створення та застосування угруповань військ (сил) у локальних війнах і збройних конфліктах другої половини ХХ та на початку ХХІ століть: монографія. Київ: НУОУ, 2011. 392 с.

5. Горбачев Ю. Е. Сетецентрическая война: миф или реальность? *Военная мысль*. 2006. № 1.

6. Демидюк А. В., Хамзатов М. М. Молниеносная война нового поколения: возможный сценарий. *Военная мысль*. 2004. № 10.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2019 р.

УДК 355.45

Г. Н. Мирошніченко, А. С. Швецов

ПРИМЕНЕНИЕ ОБЪЕДИНЕННЫХ СИЛ ОХРАНЫ ПРАВОПОРЯДКА ВО ВРЕМЯ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ НЕЗАКОННЫМ ВООРУЖЕННЫМ ФОРМИРОВАНИЯМ НА ТЕРРИТОРИИ ГОСУДАРСТВА

В современных условиях вооруженная борьба с терроризмом порождает проблемную ситуацию, которая заключается в том, что нет устойчивого противостояния террористической деятельности международного терроризма в рамках системы обеспечения государственной безопасности.

Решение проблемной ситуации зависит от разрешения противоречия между невозможностью осуществления адекватного противодействия правоохранными органами с использованием традиционных методов и возникновением необходимости перехода к современным сетевым методам антитеррористической деятельности межведомственной группировки объединенных сил охраны правопорядка.

Разработана система сетецентрической операции межведомственной группировки объединенных сил охраны правопорядка при осуществлении антитеррористической деятельности в условиях развертывания асимметричного вооруженного противостояния.

Ключевые слова: антитеррористическая деятельность, операция базовых эффектов, незаконные вооруженные формирования, военные и невоенные действия.

UDC 355.45

G. Miroshnichenko, A. Shvetsov

USE OF THE LAW ENFORCEMENT JOINT FORCES AGAINST THE ILLEGAL ARMED FORMATIONS IN THE TERRITORY OF THE STATE

In modern conditions, the armed fight against terrorism creates a problematic situation that is the lack of sustained confrontation to international terrorism of terrorist activities within the state security system.

With the advent of the XXI century, the threat of the deployment of international terrorism of large-scale asymmetric armed confrontation, there is a need for the involvement of military and special formations of state law enforcement agencies and the use of these law enforcement forces in the aspect of the concept of a network of centrist war (armed conflict).

Solving the problem situation depends on solution of the contradiction between the impossibility of an adequate counteraction of law enforcement agencies by using traditional methods and the emergence of the need to move to modern network methods of counter-terrorist activity of the interagency grouping of the joint forces of law enforcement.

The network-centric operation of the interdepartmental grouping of the joint forces of law enforcement during the implementation of anti-terrorist activities in the context of the deployment of asymmetric armed confrontation has been determined.

Keywords: *antiterrorist activity, basic effects operation, illegal armed formations, military and non-military actions.*

Мірошніченко Геннадій Миколайович – старший викладач кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України
<http://orcid.org/0000-0001-6456-1016>

Швецов Андрій Степанович – старший викладач кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України
<http://orcid.org/0000-0003-3734-7297>